

4. Україну назвали одним із лідерів із виведення грошей в офшори.
URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/za-gody-nezavisimosti-iz-ukrainy-bylo-vyvedeno-v-offshory-24072012113800>

5. За роки незалежності з України було виведено в офшори 167 млрд дол.
URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/za-gody-nezavisimosti-iz-ukrainy-bylo-vyvedeno-v-offshory-24072012113800>

6. Як виховується чесність чиновників, як працюють механізми контролю та чому транспарантність зведена в абсолют? URL: <https://ru.sweden.se/lyudi-i-obschestvo/demokratiya/kak-v-shvetsii-boryutsya-s-korrupsiej-10-principov>

Воліков Тарас Анатолійович
кандидат юридичних наук
докторант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

В умовах становлення незалежної держави, реформування її соціально-економічної та політичної сфер, євроінтеграції України до країн Європейського співтовариства спостерігається зростання злочинності. Кількісні й якісні зміни у структурі злочинності характеризуються удосконаленням існуючих, застосуванням новітніх способів учинення кримінальних правопорушень, форм та способів протидії досудовому розслідуванню. Дедалі спостерігається входження до злочинних угруповань як колишніх, так і діючих працівників правоохоронних органів, представників органів влади й управління. На сьогодні технологія злочинної діяльності значно ускладнилася, що зумовлено використанням новітніх технічних засобів, складними й витонченими способами підготовки й приховування кримінальних правопорушень, які традиційними методами виявляти досить складно. Низька якість розкриття й розслідування, недостатність кваліфікованих кадрів у правоохоронних органах, відсутність системи попередження і профілактики кримінальних правопорушень, створили підґрунтя до збільшення їх кількості, які дедалі набувають усе більш загрозливих форм.

Під час збройної агресії з боку росії, здійснення так званої «спеціальної операції», проведення активних бойових дій у багатьох регіонах України спостерігається масова міграція населення країни в центральні та західні її регіони. Громадяни України вимушені покидати власні домівки та переміщуватися зі значними матеріальними коштами. Разом із населенням у

ці регіони прибуває і кримінальний контингент, який намагається швидко відновити злочинні схеми. Внаслідок цього спостерігається значне зростання кількості учинення кримінальних правопорушень, особливо проти власності. Зважаючи на це, вагомим значення набуває швидке розкриття та розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії та профілактична діяльність з метою запобігання кримінальним проявам. Важливою складовою розслідування кримінальних правопорушень проти власності є застосування спеціальних знань. Завдяки цьому можливе ефективне забезпечення використання тактичних прийомів (комбінацій) під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

У кримінальних провадженнях вказаної категорії важливе значення має залучення до проведення окремих слідчих (розшукових) дій спеціаліста. Спеціаліст здебільшого залучається до проведення огляду (100 %), призначення експертизи (100 %), тимчасового доступу до речей й документів (34 %), обшуку (45 %), допиту (17 %) та одночасного допиту двох раніше допитаних осіб (8 %).

Відповідно до ч. 7 ст. 237 КПК України, «при огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження.

Згідно з п. 2.2 Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України у кримінальному провадженні як спеціалістів, прибувши для участі в огляді, спеціаліст отримує від слідчого, прокурора необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників огляду, здійснені до його прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконує доручення слідчого, прокурора, які стосуються використання його спеціальних знань.

При розслідуванні кримінальних правопорушень проти власності спеціалісти до проведення окремих слідчих (розшукових) дій залучаються у випадках: необхідності виявлення, фіксації та вилучення слідів злочинної діяльності; відсутності спеціальних знань та практичних навичок у слідчого; необхідності з етичних або тактичних точок зору доручити здійснення визначених дій саме спеціалістові; одночасного застосування низки науково-технічних заходів; необхідності виконати значний обсяг роботи, що вимагає спеціальних знань та навичок [1, с. 126–127]. Реалізація техніко-криміналістичного забезпечення стосується різних питань, пов'язаних із залученням спеціальних знань, участю спеціалістів (зокрема, інспекторів-криміналістів, судових експертів) при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій, вилученням речових доказів, наступним проведенням судових експертиз. Судово-експертна діяльність є предметом дослідження за змістом багатьох наукових робіт, заслуговує особливої уваги у структурі техніко-криміналістичного забезпечення, а згідно з іншого погляду – як

самостійна складова криміналістичного забезпечення. Зважаючи на це, основний зміст техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень становлять відповідні спеціальні знання і технічні засоби, а також суспільні відносини, що виникають у процесі їх застосування. Розвиток суспільних відносин, вплив науково-технічного прогресу, удосконалення засобів та методів злочинної діяльності вимагають постійної уваги до вказаних питань [2, с. 221].

При розслідуванні кримінальних правопорушень проти власності спеціальні знання використовують переважно у таких формах: безпосереднє використання спеціальних знань слідчим, прокурором (у тому числі криміналістом) при виконанні своїх процесуальних функцій щодо збирання, дослідження та оцінки доказів; участь спеціалістів при провадженні окремих слідчих (розшукових) та процесуальних дій; призначення і провадження судових експертиз.

Проведення слідчих (розшукових) дій без залучення відповідних спеціалістів або поверхневе використання спеціальних знань переважно призводить до того, що переважна кількість кримінальних правопорушень проти власності залишаються не розкритими, а злочинці продовжують (відновлюють) свою протиправну діяльність.

1. Костира О. М. Криміналістична характеристика та особливості розслідування грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2019. 212 с.

2. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: наукові засади та напрями реалізації. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу* : тези доп. Міжнар. науково-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтевського (м. Харків, 8 листоп. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 220–222.

Єфімов Микола Миколайович
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВ У МЕРЕЖІ «ІНТЕРНЕТ» ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Кіберзлочинність під час дії військового стану в Україні наразі продовжує розвиватися. Це зумовлено різними факторами. По-перше, це й військова агресія нашого східного «сусіда», по-друге, безперервний розвиток